

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

**Кафедра правового забезпечення підприємницької діяльності та
фінансової безпеки
Навчально-науковий інститут № 5**

МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ

ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

з навчальної дисципліни

«Страхові послуги»

вибіркових компонент

освітньої програми першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

**072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок
(фінансова безпека та фінансові розслідування)**

Харків 2024

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 14.08.2024 р. № 8

ПОГОДЖЕНО

Секцією Науково-методичної ради
ХНУВС з гуманітарних, соціально-
економічних дисциплін
Протокол від 13.08.2024 р. № 7

Розглянуто на засіданні кафедри правового забезпечення підприємницької діяльності та фінансової безпеки ННІ № 5 протокол від 12.08.2024 р. № 10

Розробник: професор кафедри правового забезпечення підприємницької діяльності та фінансової безпеки ННІ № 5 ХНУВС, д.ю.н., професор Кириченко Юлія Миколаївна

Рецензенти:

- Єрофєєнко Л.В. – доцент кафедри правового регулювання економіки Харківського національного економічного університету ім. С. Кузнеця, к.ю.н., доцент;
- Жорнокуй Ю.М. – завідувач кафедри цивільного права та процесу ННІ № 5 Харківського національного університету внутрішніх справ, д.ю.н., професор.

1. Розподіл часу навчальної дисципліни за темами

(денна форма навчання)

Номер та назва навчальної теми	Кількість годин відведених на вивчення навчальної дисципліни						Вид контролю
	Всього	з них:					
		лекції	Семінарські заняття	Практичні заняття	Лабораторні заняття	Самостійна робота	
Семестр № 6							
Тема № 1: Передумови появи і розвитку страхування. Поняття, принципи та функції страхування	15	2	2	2		9	
Тема №2: Правове регулювання страхової діяльності в Україні	15	2	2	2		9	
Тема №3: Правове становище, порядок утворення і діяльності страховиків в Україні	15	4	2	4		5	
Тема №4: Правове регулювання діяльності страхових посередників.	15	2	2	2		9	
Тема № 5: Форми та види страхування	15	4	2	4		5	
Тема № 6: Договір страхування	15	4	2	4		5	
Тема № 7: Страхові ризики та правові наслідки настання страхового випадку	15	2		2		11	
Тема № 8: Фінанси та фінансова надійність страховиків.	15	4		4		7	
Всього за семестр № 6:	120	24	12	24		60	Екзамен

(заочна форма навчання)

Номер та назва навчальної теми	Кількість годин відведених на вивчення навчальної дисципліни						Вид контролю
	Всього	з них:					
		лекції	Семінарські заняття	Практичні заняття	Лабораторні заняття	Самостійна робота	
Семестр № 6							
Тема № 1: Передумови появи і розвитку страхування. Поняття, принципи та функції страхування	15					15	
Тема №2: Правове регулювання страхової діяльності в Україні	15					15	
Тема №3: Правове становище, порядок утворення і діяльності страховиків в Україні	15	2		2		11	
Тема №4: Правове регулювання діяльності страхових посередників.	15					15	
Тема № 5: Форми та види страхування	15	2	2			11	
Тема № 6: Договір страхування	15	2		2		11	
Тема № 7: Страхові ризики та правові наслідки настання страхового випадку	15					15	
Тема № 8: Фінанси та фінансова надійність страховиків..	15					15	
Всього за семестр № 6:	120	6	2	4		108	Екзамен

2. Методичні вказівки до практичних занять

ТЕМА № 1: Передумови появи і розвитку страхування. Поняття, принципи та функції страхування

Практичне заняття: Передумови появи і розвитку страхування. Поняття, принципи та функції страхування.

Навчальна мета заняття: освоєння, поглиблення та розширення знань щодо історії розвитку та становлення страхування, закріплення теоретичних знань основних понять страхування і страхових послуг.

Кількість годин:

денна форма навчання – 2 години;

заочна форма навчання – 0 годин.

Місце проведення: дистанційно.

Навчальні питання:

1. Виникнення та етапи розвитку страхування.
2. Поняття страхування, страхової послуги. Страхове право.
3. Принципи страхування.
4. Функції страхування.

Література:

1. Про страхування : Закон України від 18.11.2021 № 1909-IX [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20#Text>
2. Цивільний кодекс України // Офіційний вісник України. – 2003. – №11. – Ст. 461. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
3. Базилевич В. Д. Страхова справа. – К.: Знання. – 2012. – 204 с. URL: <https://finance.mnau.edu.ua/files/dystsypliny/strahuvannya/2011-bazilevich-strahova-sprava.pdf>
4. Базилевич В. Д., Базилевич К. С. Страхова справа. – К.: Знання, 2015. – 216 с.
5. Благун І.Г. Соціальне страхування: навч. посіб. / І.Г. Благун, Ю.М. Кушнірчук. – Львів: Львів ДУВС, 2012. – 260 с.
6. Правове регулювання страхової діяльності: навч. посібник / О.П.Гетманець, О.М.Шуміло, Т.В.Колеснік та ін.; за ред.. О.П.Гетманець, О.М.Шуміла.- К.: Хай-Тек Прес, 2014. – 400 с. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/items/b2ae57e0-3ae1-4f6f-88ed-2d32eb2b58b2>
7. Роль страхування у забезпеченні економічної безпеки: монографія / О.А. Бурбело, С.В. Єськов, С.М. Андросов, О.М. Заєць. – Луганськ: РВВ ЛДУВС ім. Е.О. Дідоренка, 2011. – 176 с.
8. Страховий менеджмент: підручник/ С. С. Осадець, О. В. Мурашко, В. М. Фурман та ін. / за ред. С. С. Осадця. – К.: КНЕУ, 2011. – 333 с. URL: https://kneu.edu.ua/ua/science_kneu/scientific_schools/strah/strah_praci/strah_prazi/s_trahmen/

9. Страхування: практикум: навч. посіб.: Рекомендовано МОН України / В.Д. Базилевич, Р.В. Пікус, К.С. Базилевич та ін..– К.: Знання, 2011.– 608 с.

План проведення заняття:

I. Вступ до заняття. Дослідженню поняття страхування в юридичній та економічній літературі приділяється підвищена увага. Зміст поняття страхування буде мати різне тлумачення в залежності від того чи розглядати його як економічну або як юридичну категорію (або як економічний базис, або як юридичну надбудову)

II. Порядок проведення основної частини заняття.

1. Виникнення та етапи розвитку страхування. Знати передумови виникнення та етапи розвитку страхування, зокрема, в Україні.

2. Поняття страхування, страхової послуги. Страхове право. Особливої уваги заслуговує вивчення питань, пов'язаних з визначенням поняття «страхування», « страхова послуга», «страхове право».

3. Принципи страхування. Розглянути основні загальноправові принципи страхування: законність, нормативність, самостійність, індивідуальність, неповторність, нестандартність, миттєвість, непередбачуваність, практичність, своєчасність, конкретність. Знати та вміти надати характеристику спеціальним принципам страхування: принцип вільного вибору страховика і виду страхування, принцип наявності страхового інтересу, принцип наявності причинно-наслідкового зв'язку між збитком і подією, яка призвела до нього, принцип найвищої довіри, принцип відшкодування збитків в межах реально завданих збитків, принцип суброгації, Принцип контрибуції.

4. Функції страхування. Знати та вміти надати характеристику основних функцій страхування: відновлювальну, попереджувальну, ощадну і контрольну функції.

III. Порядок проведення заключної частини заняття. Закріпити навчальний матеріал із поданої теми.

ТЕМА № 2: Правове регулювання страхової діяльності в Україні

Практичне заняття: Правове регулювання страхової діяльності в Україні.

Навчальна мета заняття: закріплення теоретичних знань щодо правового регулювання страхової діяльності в Україні.

Кількість годин:

денна форма навчання – 2 години;

заочна форма навчання – 0 годин.

Місце проведення: дистанційно.

Навчальні питання:

1. Система законодавства України про страхову діяльність. Основні

положення Закону України “Про страхування”.

2. Державне регулювання страхової діяльності в Україні.
3. Контроль та нагляд за страховою діяльністю.

Література:

1. Про страхування : Закон України від 18.11.2021 № 1909-IX [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20#Text>
2. Цивільний кодекс України // Офіційний вісник України. – 2003. – №11. – Ст. 461. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
3. Базилевич В. Д. Страхова справа. – К.: Знання. – 2012. – 204 с. URL: <https://finance.mnau.edu.ua/files/dystsypliny/strahuvannya/2011-bazilevich-strahova-sprava.pdf>
4. Базилевич В. Д., Базилевич К. С. Страхова справа. – К.: Знання, 2015. – 216 с.
5. Благун І.Г. Соціальне страхування: навч. посіб. / І.Г. Благун, Ю.М. Кушнірчук. – Львів: Львів ДУВС, 2012. – 260 с.
6. Правове регулювання страхової діяльності: навч. посібник / О.П.Гетманець, О.М.Шуміло, Т.В.Колеснік та ін.; за ред.. О.П.Гетманець, О.М.Шуміла.- К.: Хай-Тек Прес, 2014. – 400 с. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/items/b2ae57e0-3ae1-4f6f-88ed-2d32eb2b58b2>
7. Роль страхування у забезпеченні економічної безпеки: монографія / О.А. Бурбело, С.В. Єськов, С.М. Андросов, О.М. Заєць. – Луганськ: РВВ ЛДУВС ім. Е.О. Дідоренка, 2011. – 176 с.
8. Страховий менеджмент: підручник/ С. С. Осадець, О. В. Мурашко, В. М. Фурман та ін. / за ред. С. С. Осадця. – К.: КНЕУ, 2011. – 333 с. URL: https://kneu.edu.ua/ua/science_kneu/scientific_schools/strah/strah_praci/strah_prazi/s_trahmen/
9. Страхування: практикум: навч. посіб.: Рекомендовано МОН України / В.Д. Базилевич, Р.В. Пікус, К.С. Базилевич та ін.. – К.: Знання, 2011. – 608 с.

План проведення заняття:

I. Вступ до заняття. Як передбачено в Законі України "Про страхування", відносини у сфері страхування регулюються так само іншими законодавчими актами України, які приймаються на підставі цього закону. На сьогоднішній день склалася певна система страхового законодавства, яке можна класифікувати за юридичною силою, за масштабами дії, за колом осіб.

II. Порядок проведення основної частини заняття.

1. Система законодавства України про страхову діяльність. Основні положення Закону України “Про страхування”.

2. Державне регулювання страхової діяльності в Україні. Знати, що державно-правове регулювання діяльності на страховому ринку України здійснюється органами законодавчої, виконавчої та судової влади. Центральним елементом є Кабінет Міністрів України, а безпосереднім органом з питань

нагляду за страховою діяльністю - Міністерство фінансів України та Уповноважений орган виконавчої влади у сфері регулювання ринків фінансових послуг.

Інституційно-правове регулювання діяльності на страховому ринку України здійснюється головним чином регуляторами - інститутами, утвореними відповідно до статті 13 Закону України "Про страхування", до них відноситься: Ліга страхових організацій України, Моторне (транспортне) страхове бюро України, Авіаційне страхове бюро України, Морське страхове бюро України, Ядерний страховий пул.

3. Контроль та нагляд за страховою діяльністю. Правове становище уповноваженого органу виконавчої влади у сфері регулювання ринків фінансових послуг. Форми здійснення контролю та нагляду за страховою діяльністю. Види санкцій та засобів впливу (приписи, призупинення діяльності, обмеження діяльності, відкликання ліцензії), які застосовуються до страхових компаній, порядок їх застосування.

III. Порядок проведення заключної частини заняття. Закріпити навчальний матеріал із поданої теми.

ТЕМА № 3: Правове становище, порядок утворення і діяльності страховиків в Україні

Практичне заняття: Правове становище, порядок утворення і діяльності страховиків в Україні.

Навчальна мета заняття: освоєння, поглиблення та розширення знань про правове становище, порядок утворення і діяльності страховиків в Україні.

Кількість годин:

денна форма навчання – 4 години;

заочна форма навчання – 2 години.

Місце проведення: дистанційно.

Навчальні питання:

1. Поняття і правове становище страховиків в Україні. Види страхових компаній.
2. Порядок утворення страхової компанії.
3. Внутрішня структура страхової компанії.
4. Відокремлені підрозділи страхової компанії.
5. Форми та порядок припинення діяльності страхової компанії.

Література:

1. Про страхування : Закон України від 18.11.2021 № 1909-IX [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20#Text>
2. Цивільний кодекс України // Офіційний вісник України. – 2003. – №11. –

Ст. 461. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>

3. Базилевич В. Д. Страхова справа. – К.: Знання. – 2012. – 204 с. URL: <https://finance.mnau.edu.ua/files/dystsypliny/strahuvannya/2011-bazilevich-strahova-sprava.pdf>

4. Базилевич В. Д., Базилевич К. С. Страхова справа. – К.: Знання, 2015. – 216 с.

5. Благун І.Г. Соціальне страхування: навч. посіб. / І.Г. Благун, Ю.М. Кушнірчук. – Львів: Львів ДУВС, 2012. – 260 с.

6. Правове регулювання страхової діяльності: навч. посібник / О.П.Гетманець, О.М.Шуміло, Т.В.Колеснік та ін.; за ред.. О.П.Гетманець, О.М.Шуміла.- К.: Хай-Тек Прес, 2014. – 400 с. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/items/b2ae57e0-3ae1-4f6f-88ed-2d32eb2b58b2>

7. Роль страхування у забезпеченні економічної безпеки: монографія / О.А. Бурбело, С.В. Єськов, С.М. Андросов, О.М. Заєць. – Луганськ: РВВ ЛДУВС ім. Е.О. Дідоренка, 2011. – 176 с.

8. Страховий менеджмент: підручник/ С. С. Осадець, О. В. Мурашко, В. М. Фурман та ін. / за ред. С. С. Осадця. – К.: КНЕУ, 2011. – 333 с. URL: https://kneu.edu.ua/ua/science_kneu/scientific_schools/strah/strah_praci/strah_prazi/s_trahmen/

9. Страхування: практикум: навч. посіб.: Рекомендовано МОН України / В.Д. Базилевич, Р.В. Пікус, К.С. Базилевич та ін.. – К.: Знання, 2011. – 608 с.

План проведення заняття:

I. Вступ до заняття. Страхові компанії діють на страховому ринку як самостійні господарюючі суб'єкти, яким властиві організаційна єдність і економічна відокремленість. Завдяки цьому, страховик має можливість самостійно укласти договір страхування і взаємодіяти з посередниками та іншими учасниками страхування.

II. Порядок проведення основної частини заняття.

1. Поняття і правове становище страховиків в Україні. Види страхових компаній. Процедура утворення страхової компанії. Ініціативна, організаційна і легалізаційна стадії утворення страхової компанії. Зміст дозвільного порядку утворення страхової компанії. Правосуб'єктність страхової компанії. Момент виникнення правосуб'єктності страхової компанії. Організаційно-правові форми страхової діяльності. Державне, акціонерне, кооперативне, взаємне страхування. Спеціалізація страхових компаній.

2. Порядок утворення страхової компанії. Легалізація (реєстрація, спеціальний порядок ліцензування). Поняття та зміст засновницьких документів. Зміст Правил страхування, вимоги, що подаються до них. Легалізація статутного капіталу, вимоги до його розміру та порядку формування. Умови залучення іноземних інвесторів до створення страхових організацій.

3. Внутрішня структура страхової компанії. Внутрішня структура

(підрозділи, основні та допоміжні відділи) страхових компаній. Органи правління страхової компанії, їх компетенція..

4. Відокремлені підрозділи страхової компанії. Утворення відокремлених підрозділів, об'єднань страховиків.

5. Форми та порядок припинення діяльності страхової компанії. Поняття і форми припинення діяльності страхової компанії (ліквідація, реорганізація, банкрутство і санація). Порядок задоволення вимог кредиторів у разі банкрутства страхової компанії.

III. Порядок проведення заключної частини заняття. Закріпити навчальний матеріал із поданої теми.

ТЕМА № 4: Правове регулювання діяльності страхових посередників

Практичне заняття: Правове регулювання діяльності страхових посередників.

Навчальна мета заняття: освоєння, поглиблення та розширення знань про діяльність страхових посередників.

Кількість годин:

денна форма навчання – 2 години;

заочна форма навчання – 2 годин.

Місце проведення: дистанційно.

Навчальні питання:

1. Поняття і види посередницької діяльності у страхуванні.
2. Правовий статус та обов'язки страхових агентів.
3. Правовий статус страхових брокерів.
4. Особливості аквізаційної роботи.

Література:

1. Про страхування : Закон України від 18.11.2021 № 1909-IX [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20#Text>
2. Цивільний кодекс України // Офіційний вісник України. – 2003. – №11. – Ст. 461. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
3. Базилевич В. Д. Страхова справа. – К.: Знання. – 2012. – 204 с. URL: <https://finance.mnau.edu.ua/files/dystsypliny/strahuvannya/2011-bazilevich-strahova-sprava.pdf>
4. Базилевич В. Д., Базилевич К. С. Страхова справа. – К.: Знання, 2015. – 216 с.
5. Благун І.Г. Соціальне страхування: навч. посіб. / І.Г. Благун, Ю.М. Кушнірчук.– Львів: Львів ДУВС, 2012.– 260 с.
6. Правове регулювання страхової діяльності: навч. посібник / О.П.Гетманець, О.М.Шуміло, Т.В.Колеснік та ін.; за ред.. О.П.Гетманець, О.М.Шуміла.- К.: Хай-Тек Прес, 2014. – 400 с. URL:

<https://dspace.univd.edu.ua/items/b2ae57e0-3ae1-4f6f-88ed-2d32eb2b58b2>

7. Роль страхування у забезпеченні економічної безпеки: монографія / О.А. Бурбело, С.В. Єськов, С.М. Андросов, О.М. Заєць.— Луганськ: РВВ ЛДУВС ім. Е.О. Дідоренка, 2011.— 176 с.

8. Страхувальний менеджмент: підручник/ С. С. Осадець, О. В. Мурашко, В. М. Фурман та ін. / за ред. С. С. Осадця. — К.: КНЕУ, 2011. — 333 с. URL: https://kneu.edu.ua/science_kneu/scientific_schools/strah/strah_praci/strah_prazi/s_trahmen/

9. Страхування: практикум: навч. посіб.: Рекомендовано МОН України / В.Д. Базилевич, Р.В. Пікус, К.С. Базилевич та ін.— К.: Знання, 2011.— 608 с.

План проведення заняття:

I. Вступ до заняття. Страхова компанія може здійснювати: прямий продаж страхових послуг; продаж через посередників; застосовувати комбіновану систему продажів.

II. Порядок проведення основної частини заняття.

1. Поняття і види посередницької діяльності у страхуванні. Поняття посередницької діяльності. Поняття і види страхових посередників в Україні. Страхові агенти. Страхові брокери. Особливості реєстрації і наступної легалізації діяльності страхових посередників. Правовий статус, функції, кваліфікаційні, легалізаційні та інші вимоги що до регламентації їх прав та обов'язків. Перелік страхових послуг, що надають страхові посередники. Обмеження у діяльності страхових посередників. Взаємовідносини страхових посередників і страхових компаній.

2. Правовий статус та обов'язки страхових агентів. Укладення агентської угоди. Порядок реалізації прав страхових посередників. Відповідальність страхових посередників. Інші вимоги до страхових агентів.

3. Правовий статус страхових брокерів. Вимоги до страхових брокерів. Права та обов'язки страхових брокерів.

4. Особливості аквізаційної роботи. Переваги та недоліки залучення посередників до страхової справи для страхових компаній. Аквізиція (продаж страхових полісів, укладення договорів страхування) страховими посередниками.

III. Порядок проведення заключної частини заняття. Закріпити навчальний матеріал із поданої теми.

ТЕМА № 5: Форми та види страхування

Практичне заняття: Форми та види страхування.

Навчальна мета заняття: закріплення теоретичних знань про форми та види страхування.

Кількість годин:

денна форма навчання – 4 години;
заочна форма навчання – 2 години.
Місце проведення: дистанційно.

Навчальні питання:

1. Класифікація страхування.
2. Загальна характеристика обов'язкового страхування.
3. Характеристика добровільного страхування.
4. Поняття та особливості перестрахування.

Література:

1. Про страхування : Закон України від 18.11.2021 № 1909-IX [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20#Text>
2. Цивільний кодекс України // Офіційний вісник України. – 2003. – №11. – Ст. 461. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
3. Базилевич В. Д. Страхова справа. – К.: Знання. – 2012. – 204 с. URL: <https://finance.mnau.edu.ua/files/dystsypliny/strahuvannya/2011-bazilevich-strahova-sprava.pdf>
4. Базилевич В. Д., Базилевич К. С. Страхова справа. – К.: Знання, 2015. – 216 с.
5. Благун І.Г. Соціальне страхування: навч. посіб. / І.Г. Благун, Ю.М. Кушнірчук.– Львів: Львів ДУВС, 2012.– 260 с.
6. Правове регулювання страхової діяльності: навч. посібник / О.П.Гетманець, О.М.Шуміло, Т.В.Колеснік та ін.; за ред.. О.П.Гетманець, О.М.Шуміла.- К.: Хай-Тек Прес, 2014. – 400 с. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/items/b2ae57e0-3ae1-4f6f-88ed-2d32eb2b58b2>
7. Роль страхування у забезпеченні економічної безпеки: монографія / О.А. Бурбело, С.В. Єськов, С.М. Андросов, О.М. Заєць.– Луганськ: РВВ ЛДУВС ім. Е.О. Дідоренка, 2011.– 176 с.
8. Страховий менеджмент: підручник/ С. С. Осадець, О. В. Мурашко, В. М. Фурман та ін. / за ред. С. С. Осадця. – К.: КНЕУ, 2011. – 333 с. URL: https://kneu.edu.ua/ua/science_kneu/scientific_schools/strah/strah_praci/strah_prazi/s_trahmen/
9. Страхування: практикум: навч. посіб.: Рекомендовано МОН України / В.Д. Базилевич, Р.В. Пікус, К.С. Базилевич та ін..– К.: Знання, 2011.– 608 с.

План проведення заняття:

І. Вступ до заняття. Різноманіття об'єктів, що підлягають страхуванню, відмінності в обсязі страхової відповідальності, категоріях страхувальників викликають необхідність класифікації видів страхування. Завдяки виявленню видів страхування відбувається конкретизація страхувальника, однорідних об'єктів страхування, об'єму страхової відповідальності і відповідних тарифних ставок.

ІІ. Порядок проведення основної частини заняття.

1. Класифікація страхування. Поняття та класифікація форм страхування (обов'язкове та добровільне). Поняття та класифікація видів страхування (майнове, особисте, страхування відповідальності та ін.).

Класифікація страхування за об'єктами.

Галузі страхування: майнове страхування, страхування відповідальності, особисте страхування. Види особистого страхування: довічне страхування, страхування до одруження, страхування пенсій, медичне страхування. Майнове страхування: страхування транспортних засобів, вантажів та іншого майна. Страхування відповідальності: цивільної відповідальності власників автотransпортних засобів та іншого виду транспорту, страхування відповідальності товаровиробників за якість продукції, страхування професійної відповідальності та інші види страхування відповідальності.

Класифікація страхування за родом небезпеки: страхування вогневих, транспортних, фінансово-кредитних, сільськогосподарських та інших ризиків.

Класифікація страхування за формами проведення. Обов'язкове страхування. Добровільне страхування. Ознаки та співвідношення обов'язкового і добровільного страхування.

Класифікація за статусом страхувальника. Страхування юридичних осіб. Страхування громадян.

Класифікація за спеціалізацією страховика. Загальні види страхування. Страхування життя. Змішане та комбіноване страхування. Підстави застосування змішаного і комбінованого страхування. Групові та індивідуальні види страхування. Перестрахування і співстрахування. Нетрадиційні види страхування.

2. Загальна характеристика обов'язкового страхування. Поняття та функції обов'язкового страхування. Його нормативна база. Співвідношення загального і місцевого законодавства про обов'язкове страхування.

3. Характеристика добровільного страхування. Поняття та функції добровільного страхування.

4. Поняття та особливості перестрахування. Правове становище перестраховиків.

III. Порядок проведення заключної частини заняття. Закріпити навчальний матеріал із поданої теми.

ТЕМА № 6: Договір страхування

Практичне заняття: Договір страхування.

Навчальна мета заняття: закріплення теоретичних знань про договір страхування.

Кількість годин:

денна форма навчання – 4 години;

заочна форма навчання – 2 годин.

Місце проведення: дистанційно.

Навчальні питання:

1. Поняття та зміст договору страхування.
2. Порядок укладення договору страхування.
3. Права та обов'язки сторін за договором страхування.
4. Юридична характеристика договору страхування.
5. Припинення дії договору страхування.
6. Забезпечення гарантій виконання зобов'язань страховою компанією.

Література:

1. Про страхування : Закон України від 18.11.2021 № 1909-IX [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20#Text>
2. Цивільний кодекс України // Офіційний вісник України. – 2003. – №11. – Ст. 461. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
3. Базилевич В. Д. Страхова справа. – К.: Знання. – 2012. – 204 с. URL: <https://finance.mnau.edu.ua/files/dystsypliny/strahuvannya/2011-bazilevich-strahova-sprava.pdf>
4. Базилевич В. Д., Базилевич К. С. Страхова справа. – К.: Знання, 2015. – 216 с.
5. Благун І.Г. Соціальне страхування: навч. посіб. / І.Г. Благун, Ю.М. Кушнірчук.– Львів: Львів ДУВС, 2012.– 260 с.
6. Правове регулювання страхової діяльності: навч. посібник / О.П.Гетманець, О.М.Шуміло, Т.В.Колеснік та ін.; за ред.. О.П.Гетманець, О.М.Шуміла.- К.: Хай-Тек Прес, 2014. – 400 с. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/items/b2ae57e0-3ae1-4f6f-88ed-2d32eb2b58b2>
7. Роль страхування у забезпеченні економічної безпеки: монографія / О.А. Бурбело, С.В. Єськов, С.М. Андросов, О.М. Заєць.– Луганськ: РВВ ЛДУВС ім. Е.О. Дідоренка, 2011.– 176 с.
8. Страховий менеджмент: підручник/ С. С. Осадець, О. В. Мурашко, В. М. Фурман та ін. / за ред. С. С. Осадця. – К.: КНЕУ, 2011. – 333 с. URL: https://kneu.edu.ua/ua/science_kneu/scientific_schools/strah/strah_praci/strah_prazi/s_trahmen/
9. Страхування: практикум: навч. посіб.: Рекомендовано МОН України / В.Д. Базилевич, Р.В. Пікус, К.С. Базилевич та ін..– К.: Знання, 2011.– 608 с.

План проведення заняття:

I. Вступ до заняття. Особливість правовідносин, що виникають між суб'єктами на ринку страхових послуг полягають в тому, що надання страхової послуги оформляється договором страхування, юридичною формою якого виступає страховий поліс (свідоцтво, сертифікат).

II. Порядок проведення основної частини заняття.

1. Поняття та зміст договору страхування. Поняття, юридична природа, характеристика договору страхування.

2. Порядок укладення договору страхування. Практичні рекомендації з укладення договорів страхування. Попередня підготовка до укладання договору страхування.

3. Права та обов'язки сторін за договором страхування. Права та обов'язки суб'єктів страхових зобов'язань.

4. Юридична характеристика договору страхування. Форма договорів страхування. Види і правове значення страхового полісу. Визначення страхового ризику. Види і ознаки страхового ризику. Страхові тарифи, платежі і премії. Визначення розміру франшизи. Види франшиз.

5. Припинення дії договору страхування. Виконання договорів страхування. Розірвання, зміна договорів страхування. Підстави визнання договору страхування недійсним.

6. Забезпечення гарантій виконання зобов'язань страховою компанією. Підстави та наслідки припинення зобов'язань сторін по договору страхування. Контроль за виконанням договорів. Відповідальність сторін за невиконання страхових зобов'язань.

III. Порядок проведення заключної частини заняття. Закріпити навчальний матеріал із поданої теми.

ТЕМА № 7: Страхові ризики та правові наслідки настання страхового випадку

Практичне заняття: Страхові ризики та правові наслідки настання страхового випадку.

Навчальна мета заняття: освоєння, поглиблення та розширення знань про страхові ризики та правові наслідки настання страхового випадку.

Кількість годин:

денна форма навчання – 2 години;

заочна форма навчання – 0 годин.

Місце проведення: дистанційно.

Навчальні питання:

1. Поняття та зміст страхового ризику.
2. Поняття та зміст страхового випадку.
3. Обов'язки сторін у разі настання страхового випадку.
4. Фактори, які визначають можливість страхових виплат.
5. Правове становище аварійних комісарів.

Література:

1. Про страхування : Закон України від 18.11.2021 № 1909-IX [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20#Text>
2. Цивільний кодекс України // Офіційний вісник України. – 2003. – №11. – Ст. 461. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>

3. Базилевич В. Д. Страхова справа. – К.: Знання. – 2012. – 204 с. URL: <https://finance.mnau.edu.ua/files/dystsypliny/strahuvannya/2011-bazilevich-strahova-sprava.pdf>
4. Базилевич В. Д., Базилевич К. С. Страхова справа. – К.: Знання, 2015. – 216 с.
5. Благун І.Г. Соціальне страхування: навч. посіб. / І.Г. Благун, Ю.М. Кушнірчук.– Львів: Львів ДУВС, 2012.– 260 с.
6. Правове регулювання страхової діяльності: навч. посібник / О.П.Гетманець, О.М.Шуміло, Т.В.Колеснік та ін.; за ред.. О.П.Гетманець, О.М.Шуміла.- К.: Хай-Тек Прес, 2014. – 400 с. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/items/b2ae57e0-3ae1-4f6f-88ed-2d32eb2b58b2>
7. Роль страхування у забезпеченні економічної безпеки: монографія / О.А. Бурбело, С.В. Єськов, С.М. Андросов, О.М. Заєць.– Луганськ: РВВ ЛДУВС ім. Е.О. Дідоренка, 2011.– 176 с.
8. Страховий менеджмент: підручник/ С. С. Осадець, О. В. Мурашко, В. М. Фурман та ін. / за ред. С. С. Осадця. – К.: КНЕУ, 2011. – 333 с. URL: https://kneu.edu.ua/ua/science_kneu/scientific_schools/strah/strah_praci/strah_prazi/s_trahmen/
9. Страхування: практикум: навч. посіб.: Рекомендовано МОН України / В.Д. Базилевич, Р.В. Пікус, К.С. Базилевич та ін..– К.: Знання, 2011.– 608 с.

План проведення заняття:

І. Вступ до заняття. Страховим ризиком є певна подія, на випадок настання якої укладається договір страхування. Подія, аналізована як страховий ризик, повинна володіти ознакою ймовірності та випадковості настання раптових, непередбачених і нездоланих подій.

ІІ. Порядок проведення основної частини заняття.

1. Поняття та зміст страхового ризику. Види ризиків. Об'єкт ризику. Особливості встановлення страхових тарифів, премій, компенсацій.

2. Поняття та зміст страхового випадку. Страховий випадок - це складне поняття, зміст якого охоплює ряд необхідних елементів, у тому числі встановлених страховиком або передбачених законодавством фактів (обставин), що мають певні ознаки.

3. Обов'язки сторін у разі настання страхового випадку. Обов'язки сторін при настанні страхового випадку. Закріплення наслідків страхового випадку. Визначення розміру страхового відшкодування і його одержувача. Виплата страхового відшкодування. Підстави відмови і звільнення від обов'язку виплати страхових відшкодувань

4. Фактори, які визначають можливість страхових виплат. Юридичні наслідки настання страхового випадку (умови виплати страхових сум і страхового відшкодування, визначення їх розмірів). Максимальна страхова сума в межах якої страхова організація несе зобов'язання у випадку настання страхового випадку. Фактори, що визначають можливість страхових виплат.

5. Правове становище аварійних комісарів. Встановлення причин і обставин настання страхового випадку. Акт про настання страхового випадку. Порядок

з'ясування відповідності страхового випадку і встановленого обсягу страхової відповідальності. Документальне підтвердження настання страхового випадку. Правове положення аварійних комісарів.

Оскарження незаконних дій страхової компанії. Відповідальність страховика за несвоєчасну виплату страховий суми (страхове відшкодування). Межі страхового відшкодування.

III. Порядок проведення заключної частини заняття. Закріпити навчальний матеріал із поданої теми.

ТЕМА № 8: Фінанси та фінансова надійність страховиків

Практичне заняття: Фінанси та фінансова надійність страховиків

Навчальна мета заняття: освоєння, поглиблення та розширення знань щодо фінансів та фінансової надійності страховиків.

Кількість годин:

денна форма навчання – 4 години;

заочна форма навчання – 0 годин.

Місце проведення: дистанційно.

Навчальні питання:

1. Особливості фінансової діяльності страховика: доходи, витрати та фінансові результати
2. Поняття про фінансову надійність та умови забезпечення платоспроможності страховика
3. Страхові резерви та порядок їх формування.

Література:

1. Про страхування : Закон України від 18.11.2021 № 1909-IX [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20#Text>
2. Цивільний кодекс України // Офіційний вісник України. – 2003. – №11. – Ст. 461. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
3. Базилевич В. Д. Страхова справа. – К.: Знання. – 2012. – 204 с. URL: <https://finance.mnau.edu.ua/files/dystsypliny/strahuvannya/2011-bazilevich-strahova-sprava.pdf>
4. Базилевич В. Д., Базилевич К. С. Страхова справа. – К.: Знання, 2015. – 216 с.
5. Благун І.Г. Соціальне страхування: навч. посіб. / І.Г. Благун, Ю.М. Кушнірчук. – Львів: Львів ДУВС, 2012. – 260 с.
6. Правове регулювання страхової діяльності: навч. посібник / О.П.Гетманець, О.М.Шуміло, Т.В.Колеснік та ін.; за ред.. О.П.Гетманець, О.М.Шуміла.- К.: Хай-Тек Прес, 2014. – 400 с. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/items/b2ae57e0-3ae1-4f6f-88ed-2d32eb2b58b2>
7. Роль страхування у забезпеченні економічної безпеки: монографія /

О.А. Бурбело, С.В. Єськов, С.М. Андросов, О.М. Заєць.— Луганськ: РВВ ЛДУВС ім. Е.О. Дідоренка, 2011.— 176 с.

8. Страховий менеджмент: підручник/ С. С. Осадець, О. В. Мурашко, В. М. Фурман та ін. / за ред. С. С. Осадця. — К.: КНЕУ, 2011. — 333 с. URL: https://kneu.edu.ua/ua/science_kneu/scientific_schools/strah/strah_praci/strah_prazi/s_trahmen/

9. Страхування: практикум: навч. посіб.: Рекомендовано МОН України / В.Д. Базилевич, Р.В. Пікус, К.С. Базилевич та ін.— К.: Знання, 2011.— 608 с.

План проведення заняття:

I. Вступ до заняття. Особливості організації фінансів страхових компаній випливають із того, що страхові компанії реалізують на ринку особливий товар, а саме страховий захист, за що отримують певну плату; мають свої особливі доходи, які формуються за рахунок страхових внесків, а також: доходів від інвестування коштів страхових резервів; витрати страховика пов'язані з необхідністю виплати страхових відшкодувань і страхових сум, а також: із проведенням самого страхування; фінансові результати страховика формуються окремо за ризиковими видами страхування та страхуванням життя; для забезпечення платоспроможності та виконання своїх зобов'язань перед страхувальниками страхові компанії формують страхові резерви та здійснюють перестраховальні операції.

II. Порядок проведення основної частини заняття.

1. Особливості фінансової діяльності страховика: доходи, витрати та фінансові результати. Відмінності організації фінансової діяльності страхових компаній від інших суб'єктів господарювання. Характеристика видів доходів страховика. Характеристика витрат страховика. Характеристика фінансових результатів. Порядок визначення зароблених премій.

2. Поняття про фінансову надійність та умови забезпечення платоспроможності страховика. Ознаки фінансової надійності страховика. Чинники, що забезпечують фінансову надійність. Зовнішні та внутрішні зобов'язання страховика та їх вплив на його фінансову надійність. Статутний фонд страховика та вимоги до його мінімального обсягу. Гарантійний фонд страховика. Порядок розрахунку фактичного та нормативного запасів платоспроможності.

3. Страхові резерви та порядок їх формування. Страхові резерви та порядок їх формування. Види страхових резервів. Технічні резерви (резерв незароблених премій та резерв збитків). Резерви із страхування життя (математичні резерви та резерв належних виплат страхових сум). Порядок розрахунку резерв незароблених премій за методом «плаваючих кварталів».

III. Порядок проведення заключної частини заняття. Закріпити навчальний матеріал із поданої теми.

3. Рекомендована література (основна, допоміжна), інформаційні ресурси в Інтернеті

Нормативно правові акти:

1. Конституція України // ВВР України. – 1996. – № 30. – Ст.141. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Цивільний кодекс України // Офіційний вісник України. – 2003. – №11. – Ст. 461. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
3. Господарський кодекс України // Офіційний вісник України. – 2003. – №11. – Ст. 462. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>
4. Про страхування : Закон України від 18.11.2021 № 1909-IX [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20#Text>

Навчально-наукова література:

Основна:

1. Базилевич В. Д. Страхова справа. – К.: Знання. – 2012. – 204 с. URL: <https://finance.mnau.edu.ua/files/dystsypliny/strahuvannya/2011-bazilevich-strahova-sprava.pdf>
2. Базилевич В. Д., Базилевич К. С. Страхова справа. – К.: Знання, 2015. – 216 с.
3. Благун І.Г. Соціальне страхування: навч. посіб. / І.Г. Благун, Ю.М. Кушнірчук.– Львів: Львів ДУВС, 2012.– 260 с.
4. Правове регулювання страхової діяльності: навч. посібник / О.П.Гетманець, О.М.Шуміло, Т.В.Колеснік та ін.; за ред.. О.П.Гетманець, О.М.Шуміла.- К.: Хай-Тек Прес, 2014. – 400 с. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/items/b2ae57e0-3ae1-4f6f-88ed-2d32eb2b58b2>
5. Роль страхування у забезпеченні економічної безпеки: монографія / О.А. Бурбело, С.В. Єськов, С.М. Андросов, О.М. Заєць.– Луганськ: РВВ ЛДУВС ім. Е.О. Дідоренка, 2011.– 176 с.
6. Страховий менеджмент: підручник/ С. С. Осадець, О. В. Мурашко, В. М. Фурман та ін. / за ред. С. С. Осадця. – К.: КНЕУ, 2011. – 333 с. URL: https://kneu.edu.ua/ua/science_kneu/scientific_schools/strah/strah_praci/strah_prazi/s_trahmen/
7. Страхування: практикум: навч. посіб.: Рекомендовано МОН України / В.Д. Базилевич, Р.В. Пікус, К.С. Базилевич та ін..– К.: Знання, 2011.– 608 с.

Додаткова:

8. Александрова М.М. Страхування: Навчально-методичний посібник. - К.:ЦУЛ, 2012.-64 с.
9. БорисоваВ.А. Організаційно-економічний механізм страхування / В. А. Борисова, О. В. Огаренко – Суми: Вид. "Довкілля", 2011. – 196с.
10. Бридун Є.В. Страхова справа. – Ірпінь: АДПС України, 2010. –108 с.
11. Говорушко Т. А.Управління фінансовою діяльністю страхової компанії з метою забезпечення її ефективного розвитку: Монографія/ Т. А. Говорушко. –

К.:ЦУЛ, 2013. – 168 с.

12. Страхові послуги: Навч.-метод. посіб. для самот. вивч. дисципліни / За ред. Т. М. Артюх. – К.: КНЕУ, 2010. - 124 с.

13. Страхування: Навч.-метод. посіб. для самот. вивч. дисц.-Львів: ЛКА, 2012. -148 с.

14. Страхування: Навч.-метод. посіб. /За заг. ред О.О. Гаманкової.- К.: КНЕУ, 2010. - 120 с.

15. Теребус О. М. Страхові послуги: Навч.-мет. матеріали для студ. – Тернопіль: ТАНГ, 2012. - 168 с.

16. Чернявський С.С. Протидія шахрайству у сфері страхування автотранспорту: навч. посіб.: рекомендовано МОН України / С.С. Чернявський, В.Г. Гриценко, І.В. Ішук.– Київ: Хай-Тек Прес, 2011.– 184 с.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. www.rada.gov.ua – Офіційний портал Верховної Ради України
2. www.kmu.gov.ua – Урядовий портал.
3. www.nbuv.gov.ua – електронний каталог Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського.
4. www.library.ukma.kiev.ua – е-каталог наукової бібліотеки НАУКОВА БІБЛІОТЕКА Національного університету "Києво-Могилянська академія".